

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Grundnivå

Populism i Socialdemokraternas Almedalstal

**En idealtypsanalys av Socialdemokraternas tal i Almedalen
valåren 2010, 2014, 2018 & 2022.**

Författare: Emma Karlsson
Institution: Högskolan Dalarna
Handledare: Ulf Hansson
Examinator: Mats Öhlén
Ämne/huvudområde: Statsvetenskap
Kurskod: SK2016
Högskolepoäng: 15
Examinationsdatum: 2023 – 06 - 01

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80 00

Abstract

This study aims to examine the existence of populism in campaign speeches held by the Swedish party the Social Democrats in the election years 2010, 2014, 2018 and 2022 in Almedalen. By attempting to answer if there is any populism in the party's speeches, and if the populism has increased over the years, the essay will analyze the speeches using a qualitative text analysis and a descriptive idea analysis. Based on the study of the theory, ideal types have been created to be applied to the speeches.

The study's definition of populism is created by Mudde and Kaltwasser (2017). They mean that populism is a communication style used in politics. This study's results show that there is populism in the Social Democrats speeches held in Almedalen. The results also show that various amounts of populism have existed in the speeches over the years.

Keywords

Populism, speeches in Almedalen, the Social Democrats and Sweden.

Innehållsförteckning

<u>1.</u> Inledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte och frågeställningar.....	3
1.3 Disposition.....	4
1.4 Avgränsning	4
<u>2.</u> 2. Bakgrund	5
2.1 Socialdemokraternas historia	5
<u>3.</u> Teori	10
3.1 Populism.....	10
3.2 Operationalisering.....	16
<u>4.</u> Metod och material.....	18
4.1 Metod	18
4.2 Metoddiskussion	19
4.3 Material.....	21
<u>5.</u> Resultat	23
5.1 Almedalstal av Mona Sahlin 2010.....	23
5.2 Almedalstal av Stefan Löfven 2014.....	25
5.3 Almedalstal av Stefan Löfven 2018	27
5.4 Almedalstal av Magdalena Andersson 2022	29
<u>6.</u> Resultat diskussion	32
<u>7.</u> Slutsatser	35
7.1 Vilka populistiska idealtyper kan urskiljas i Socialdemokraternas Almedalstal från 2010, 2014, 2018 & 2022?	35
7.2. Hur har mängden av den framställda populismen förändrats med åren.....	37
7.3 Förslag till vidare forskning.....	40
<u>8.</u> Avslutande diskussion	41
<u>9.</u> Referenslista.....	42

1. Inledning

Sverige är en representativ demokrati med ett parlamentariskt styrelseskick, detta innebär att det finns olika politiska partier, närmare bestämt åtta politiska partier representerade i riksdagen. Det pågår en näst intill ständig kamp mellan partierna. Kampen handlar om att övertyga väljarna om att just de är det bästa partiet att rösta på. Detta kan göras på olika sätt, men när detta görs kan populism användas.

Populism är ett uttryck som beskriver en viss retorik som politiker använder sig av i olika forum för att nå ut till sina väljare. Forskarna Cas Mudde och Christobal Rovira Kaltwasser (2017 s. 4) beskriver populism som en kommunikationsstil och en strategi som används av en typ av ledare som försöker styra baserat på ett direkt stöd från sina väljare. Populismen kan framkomma i olika forum och några exempel är i tal, i partiprogram eller i valmanifest.

Ett demokratiskt land bygger på pluralism. Det innebär att alla människor är olika, vill olika, tänker olika för det tillåts i ett demokratiskt land att ge uttryck för detta. Att Sverige har ett demokratiskt styrelseskick innebär att det finns rättvisa och fria val och det tillåter den pluralism som finns.

Valet 2010 röstade medborgarna in Sverigedemokraterna i riksdagen. Partiet är konstaterat ett populistiskt parti av exempelvis Lodenius (2009 s. 36). Mouffe (2019 s. 36) skriver att den populistiska retoriken som används av partier som placerar sig till höger i politiken bör bemötas med populism från andra partier. Syftet är således att de andra partierna ska få en chans att behålla sina väljare. Ett exempel är Socialdemokraterna, Sveriges idag största parti sett till antalet väljare.

Det är Mouffes uttalande denna studie bland annat tar avstamp ifrån för att se om Socialdemokraternas fyra senaste tal i Almedalen innehåller populism och har blivit mer populistiska. Denna fallstudie avsikt är att undersöka Socialdemokraternas tal i Almedalen från de senaste fyra riksdagsdagsvalen 2010, 2014, 2018 och 2022 för att identifiera om talen innehåller populism samt se om det skett en förändring i den mängd populism som har använts över åren.

1.1 Problemformulering

Det finns olika anledningar till att det är statsvetenskapligt intressant att studera populism inom Socialdemokraternas tal i Almedalen från valåren perioden 2010–2022. Denna studie avser fylla en inomvetenskaplig kunskapslucka som finns på detta område. (Esaiasson, Giljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud 2017 s. 32)

Idag finns empirisk forskning på att Sverigedemokraterna är ett högerpopulistiskt parti (Lodenus 2009 s. 36). Frågan om huruvida tjock eller tunn populism finns i svensk partipolitik har återfunnits i Moderaternas och Socialdemokraternas partiledardebatter från 2011 och 2012. Även i valmanifest från valen 2014 och 2018 av partierna S, SD och M (Olsson 2012 s. 1; Sali & Riza 2023 s. 1). Således kan slutsatsen dras att Socialdemokraterna har använt tunncentrerad populism i valmanifest från 2014 och 2018, samt i debatter från 2011 och 2012. Den tidigare empiriska forskningen och det inomvetenskapliga rummet har fyllts vad gäller att utreda främst tunn- och tjock populism i andra svenska riksdagspartier. Den inomvetenskapliga kunskapslucka som finns består bland annat av empirisk forskning vad gäller att utreda populism som inte anses vara bunden till någon politisk sida av politiken i Socialdemokraternas tal. Samt en undersökning om den framställa populismen har förändrats mellan valåren 2010, 2014, 2018 och 2022 i Socialdemokraternas tal från Almedalen.

Det är intressant att konstatera att populism även finns inom andra partier i Sveriges riksdag. Detta har en koppling till det så kallade ”populistiska ögonblicket” som innebär att partier även till vänster i politiken drar en gräns mellan etablissemangen och folket idag till skillnad från tidigare när populism användes av partier placerade till höger (Mouffe 2017 s. 35). Det populistiska ögonblicket går att likna med faktum att icke-populistiska partier kan rikta in sig mot en mer populistisk kommunikationsstil när det kommer till att förmedla partiets politik. Detta leder till en normalisering av den populistiska bilden av samhället. De som framför allt använder den populistiska strategin är högerpartier och deras populistiska retorik påverkas även andra partier (Tham 2022 s. 154). Att det finns empirisk forskning som visar på att SD, M och V använder populism i

någon form gör att även andra partier dras med i det populistiska sättet att tala till samt nå ut till sina nuvarande och potentiella väljare.

Detta leder in på att det även finns ett samhällsligt uppkommet problem som innebär att observationer har ägt rum på området (Esaiasson et al. 2017 s. 32). Observationen har skett över tid och handlar om den normalisering av populistiska uttryck som ägt rum inom politiken i Sverige. Socialdemokraterna har låtits påverkas av den populistiska normaliseringen med snabba och enkla lösningar på komplexa samhällsproblem (Lodenius 1999). Exempelvis talar de om att knäcka de kriminella gängen för att få bort dem från samhället (Socialdemokraterna 2023). Att det går att knäcka de kriminella gängen är en myt för att när ett gäng krossas, bildas ett annat och därmed ses det som en enkel presenterad lösning att krossa dem (Dagens Industri, 2022). Detta talar för att det finns en normalisering av populistiska uttryck som även S har tagit efter i denna del av sin politik. (Tham 2022 s. 160–161)

1.2 Syfte och frågeställningar

Denna studies syfte är dels att undersöka om Socialdemokraternas Almedelstal från de senaste fyra riksdagsvalen, 2010, 2014, 2018 & 2022 innehåller populism. Dels att undersöka om mängden populism i talen skiljer sig under de valda åren i form av att se om den ökar, minskar eller om mängden kan upplevas vara densamma. Detta görs för att skapa en uppfattning om populism har använts av Socialdemokratiska ledare under de senaste fyra valrörelserna i talen.

Frågeställningarna som ska hjälpa studien att besvara syftet är:

- Vilka populistiska idealtyper kan urskiljas i Socialdemokraternas Almedelstal från 2010, 2014, 2018 & 2022?
- Hur har mängden av den framställda populismen i talen förändrats under de valda åren?

1.3 Disposition

Inledningsvis presenteras studiens avgränsningar, sedan följer ett bakgrundskapitel. Där presenteras det valda partiets historia. Detta följs av ett teorikapitel som redogör för populismen och därefter återfinns studiens idealtyper. Därefter presenteras studiens metod, metoddiskussion samt empiriska material. Sedan följer resultatet, där presenteras delar av det empiriska materialet som går i linje med idealtyperna. Detta följs av en resultatdiskussion som diskuterar studiens resultat. Avslutningsvis presenteras en slutsats och avslutande diskussion.

1.4 Avgränsning

Det finns en mängd vetenskapliga artiklar och andra litterära verk om populism och därför har ett urval av befintliga fakta och påståenden kring studiens teori hämtad stöd från ett antal forskare på området. Studiens avgränsningar har två anledningar, dels C-uppsatsens begränsade omfattning. Dels att allt som skrivits om populism av diverse forskare inom ämnet inte är relevant för denna studiens valda utgångspunkt. Denna studie använder sig av fyra tal som hållits i Almedalen av de dåvarande partiledarna i Socialdemokraterna under de senaste fyra valåren. Avgränsningen av det empiriska materialet grundar sig i dess tillgänglighet och från tidpunkten de hållits. Mängden textade tal från Almedalen från valåren innan 2010 är mycket begränsad.

Vid tiden när talen i Almedalen hölls 2010 och 2014 var Socialdemokraterna inte i regeringsställning till skillnad från talen som hölls 2018 och 2022. Studien diskuterar detta till viss del i kapitel 6 i koppling till idealtyperna, men inget större fokus läggs på detta då syftet inte är att reda ut om mängden populismen skiljer sig mellan valår när partiet valts in i regering eller ej. Det huvudsakliga syftet med det valda tidsspannet i denna studie är att identifiera en förändring i mängden populism över tid, inte hur det kopplas med väljarnas val. Den överhängande anledningen till det är att mängden populism i ett tal, inte kan vara den enda enskilda faktorn till varför ett parti väljs in i regeringen.

2. Bakgrund

Denna bakgrund lägger vikt vid att redogöra för och beskriva centrala delar av Socialdemokraternas historia. Kapitlet syftar även till att förklara på ett övergripande sätt hur och på vilket sätt partiet kunde bli och förbli Sveriges största under fyra decennier. En presentation av partiets bakgrund är relevant för uppsatsen för att ge läsaren en uppfattning om vad Socialdemokraterna är för parti, dess historia och vad som kan förklara dess framgångar under 1900-talet. Bakgrunden ger även en djupare förståelse för partiledarnas val av innehåll i talen.

2.1 Socialdemokraternas historia

Under 1800-talets sista decennier kom fler människor i arbete i Sverige vilket ledde till att arbetar- och medelklassen förstorades. Fler människor i arbete ledde till att Sveriges ekonomi förbättrades. Vid denna tidpunkt förminskades stödet för den dåvarande splittrade liberala rörelsen. Det resulterade i att stödet för Socialdemokraterna ökade och blev det största partiet år 1914. Socialdemokratiska arbetarpartiet förkortat SAP, bestämde tidigt att ett av deras främsta mål var demokratisering och allmän rösträtt skulle vara en prioriterad fråga. Under 1900-talet utökades partiets grundläggande mål till antalet (Berman 1998 s. 96–97). I mitten av 1890-talet ställde den kommande partiledaren Hjalmar Branting frågan om partiet skulle vara ett industriarbetarparti eller ett folkparti. Branting yrkade för det senare alternativet och menade att det är rätt att samla människor kring socialistiska ideal (Svensson 1994 s. 84). Partiet blev ett folkparti och partiets huvudfråga i början av 1900-talet var den allmänna rösträtten och kampen för att rösträtten skulle tillta. Detta resulterade i att partiet kom närmare grupper i samhället som vid denna tidpunkt ansågs försvinna i det kapitalistiska ekorrhjulet. (Svensson 1994 s. 81)

Socialdemokratiska arbetarpartiet (SAP) drev en stark politik angående arbetslösheten i Sverige med målet att fler skulle ha ett arbete med en bra och rättvis arbetssituation (Therborn, Kjellberg, Marklund & Öhlund 1979 s. 8–10). Under denna period växte den socialdemokratiska rörelsen och utkonkurrerade arbetarfackföreningsrörelsen. Målet med att kunna skapa och vara med i en fackförening för en arbetare var att förbättra situationen på arbetsplatsen. Utkonkurrerandet ledde till att den socialdemokratiska ledningen styrde fackföreningsrörelsen som resulterade i att antalet medlemmar ökade. I fackföreningsrörelsen ingick fackföreningar och dessa föreningar var partiets bas. Med andra ord hade det Socialdemokraterna en stark koppling med fackföreningarna. Den socialdemokratiska partistyrelsen var ett centralt organ för de fackliga strävandena i och med att partiorganisationen hade hand om som den fackliga verksamheten. (Johansson 1980 s. 31–33)

För att få perspektiv på fackföreningsrörelsen så har det varit legalt att bedriva facklig aktivitet i Sverige sedan år 1864. Med anledning av att det var tillåtet att bilda fackliga föreningar bildades fackföreningsrörelser från slutet av 1880-talet. Under denna period var det främst yrkesutbildade arbetare som tillsammans bildade fackföreningar. Några exempel på fackföreningar som bildades under denna period är postmannaförbundet och typografiska föreningen (Therborn, Kjellberg, Marklund & Öhlund 1979 s. 8–10). Det innebär att Socialdemokraterna hade en stark koppling till fackföreningar, men det var lagligt att bilda dessa redan innan partiet hade bildats.

Partiets medlemmar bestod av arbetare för att nå målet om en allmän och lika rösträtt. De jobbade taktiskt med att gå in i allianser med vänsterliberaler för att på så sätt kunna pressa Sveriges dåvarande styre som bestod av ämbetsmän i borgarklassen. Medlemmarna påverkade både utanför och inom parlamentet för att målet om politisk liberalisering skulle uppnås. 1921 fick kvinnor i Sverige rösträtt och Sverige blev mer demokratiserat. (Berman 1998 s. 96–97)

En central del av Socialdemokraternas historia är ”folkhemmet”. Åren 1925–1946 hette partiets ledare och Sveriges dåvarande kommande statsminister Per Albin

Hansson som framför allt var känd för att ha myntat begreppet ”folkhemmet” (Svensson 1994 s. 151). Folkhemmet har ingen motsvarighet vare sig historiskt eller geografiskt. Men folkhemmet per definition är ett samhälle där alla människor upplever gemensamhet och samkänsla, men även trivsel och frihet från okunnighet, fattigdom och otrygghet. ”Folkhem” som metafor påvisar att samhället är bra att befinna sig i och ”ett hem” kan beskrivas som ett ställe att känna gemenskap och trygghet. Folkhemmet stod således för att det skulle finnas ett hem för alla och att staten skulle bidra till ett tryggt liv för medborgarna, både ekonomiskt och socialt. (Linderborg 2001 s. 355)

Socialdemokraternas idé om att vara ett folkhemsparti ledde till att de bedrev en folkpartilinje för att partiet ville att Sverige skulle ha en generell välfärdspolitik. Det grundläggande målet med folkpartilinjens var dock att skapa ett bredare väljarunderlag för partiet genom att även nå ut till tjänstemännen. Partiet bedrev politik för arbetarna och det så kallade ”småfolket” på landsbygden. Folkpartilinjens var inte lätt att upprätthålla och förverkliga då arbetarna var misstänksamma mot att partiets politik även vände sig mot tjänstemännens. Detta visste S och då ändrades den politiska utsagan, tjänstemän och arbetare blev i stället konsumenter och arbetstagare. Tjänstemännen integrerades och antalet väljare ökade (Svensson 1994 s. 151–153). Det kan betraktas som avgörande för S att integrera tjänstemännen i partiet på 1940-talet då denna grupp i samhället växte. Avgörandet handlar om att partiet skulle fortsätta vara ett majoritetsparti då arbetarklassen inte växte lika snabbt. (Svensson 1994 s. 107)

1950-talet mobiliserades tjänstemännen och arbetarna ytterligare och kallades i stället för löntagare och konsumenter. Politiken riktades ytterligare mot arbetarna och tjänstemännen och bönderna blev en mindre prioriterad grupp för partiet. (Svensson 1994 s. 285)

På 1950-talet ville partiet utöka sin väljarbas ytterligare. Då blev ersättning för bortfall av inkomst, tilläggs pension och sjuklön viktiga delar av partiets politik. Målet var att jämna ut skillnaderna mellan arbetarna och tjänstemännen. Partiets politik och debatt om jämlikhet resulterade i att inkomstgaranti blev ett arbetarkrav

och att pensionen sågs som uppskjuten lön snarare än ett bidrag. Baktanken med reformerna var att samtliga medborgare skulle ha en trygg standard vad gällde inkomst. Detta ledde till att partiets politik fokuserade på att omfördela resurser mellan fattiga och rika skikten i samhället. (Svensson 1994 s. 213–214 & 219)

Tiden mellan 1940–1976 kan beskrivas som en tid med mycket förändring. Efterkrigstiden är en tid med mycket optimism om samhällsutvecklingen och framtiden. Folkhemmets Sverige gagnar alla på något sätt i form av att det sker reformer vad gäller bidrag, bostäder, folkpensionen, mödravården, högskolan, semesterlagstiftning, arbetslivsfrågor, familjelagstiftning. Alla medborgare omfattas av reformerna under hela eller delar av sitt liv. Det anses att alla får ett bättre liv och en bättre levnadsstandard. Att fler människor har kommit i arbete och har en sysselsättning, så att fler betalar skatt, är givetvis en mycket viktig del i folkhemmet. (Linderborg 2001 s. 356)

Det var 1976 som Socialdemokraterna för första gången på 40 år röstades ut ur regeringen. I samband med att högerpartierna fick bilda regering skedde en ekonomisk konjunkturedgång och det gjorde att välfärdsutbyggnaden inte prioriterades på samma sätt som innan. Att Socialdemokraterna inte längre satt i regeringsställning gjorde att deras oövervinnerlighet blev ifrågasatt. Under 70-talet inser politikerna att samhället har brister med klassklyftor, att det finns ett resursslöseri och att medborgarna upplever arbetet som tungt och hårt. Framtidsoptimismen kan förklaras som mer sparsam nu än vad den har varit innan. (Linderborg 2001 s. 358–359)

Den samhällsutveckling som hade varit i perioden mellan åren 1960–1975 påtalades i Socialdemokraternas partiprogram från 1975. Indirekt nämns det att problem hade skapats på arbetsplatserna genom att påtala att industrisamhället behövde humaniseras. Det skulle ske genom att varje medborgare skulle ha möjligheten att påverka inriktningen och fördelningen på produktionen samt arbetets villkor. Målet var dels att det skulle finnas en jämlikhet mellan könen, alla hade rätt till arbete. Dels att ta kontroll över den ekonomiska demokratin med

målet att det skulle finnas en jämlikhet mellan könen och samhällsklasserna.
(Hirdman 1990 s. 317)

Politisk framgång kräver mer än att partiet skapar politik av aktuella samhällsfrågor och god marknadsföring. Det krävs att partiet delar sin bild av vad som betraktas som det goda samhället med medborgarna. Socialdemokraterna har under sin historia haft starka band till jämlikhet, trygghet och rättvisa (Svensson 1994 s. 289).

I nutid heter Socialdemokraternas partiledare Magdalena Andersson. Partiet har ingått i en koalitionsregering mellan 2010–2022 och centrala politiska frågor för partiet under den senaste valrörelsen var pensionen, fler poliser, skärpta straff och skolan (Berggren Wiklund 2022). Den framtidsoptimism som fanns på 1960-talet i Sverige är förminskad med anledning av att majoriteten av befolkningen anser att utvecklingen går åt fel håll. Politiska anledningar, särskilt invandring och brottslighet anses i nutid vara två av de områden som påverkar den ökade pessimistiska synen på framtiden. (Martinsson 2022 s. 403 & 410)

3. Teori

Följande avsnitt av teori består av tidigare forskning och definitioner av populism. Ett antal bärande begrepp från teorin kommer att tas ut och bli idealtyper och operationaliseras för att användas som utgångspunkt när talen ska analyseras. Det finns en medvetenhet om att partiet inte kallar sig populistiskt. Populism användas trots det för att analysera partiets tal med bakgrund av de inomvetenskapliga och samhällsligt uppkomna problemen som beskrivs i studiens problemformulering.

3.1 Populism

Det finns ingen övergripande konsensus över vad populism exakt innebär. Att det inte finns en enighet om vad populism är kan göra att det blir svårt att avgöra när ett partis politik blir populistiskt. För att överkomma denna problematik utgår studien från Cas Mudde och Christobal Rovira Kaltwasser's beskrivning av vad populism är för något. De beskriver populism som en politisk strategi eller kommunikationsstil (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 4–6). Alla politiker väddar ibland till sina väljare genom att på olika sätt berätta en historia som folket ska kunna relatera till. Politiker gör detta för att framstå som lyhörda för folkets vilja och känslor, men att enbart göra det är inte nödvändigtvis populistiskt (Müller 2016 s. 7).

Att partier använder populism som kommunikationsstrategi grundar sig i att de vill ha fler väljare. Detta kan ses som en ytlig förklaring då alla politiska partier har samma mål, att få fler väljare. Enligt populisterna själva arbetar de för en demokratisk förändring som har sin grund i att folket ska få sin röst hörd via dem. Populism anses vara det bästa sättet för populisterna att bedriva politik på för att det anses vara mer förenligt med demokratiska ideal. Å andra sidan fördömer populisterna institutioner. Det fördömandet som populisterna kan ha mot institutioner i demokratier handlar om att institutionerna inte återspeglar folket vilja. Populister menar att folkets vilja tillåter fler folkliga initiativ och omröstningar i val. Å andra sidan kan detta leda till en mindre stabil demokrati och riskera att demokratiska ideal undergrävs. (Webber 2023)

Populism är en tunncentrerad ideologi. Det här betyder att den inte kan stå för sig själv, och att den i stället är tätt ansluten till så kallade tjockcentrerade ideologier. En tjockcentrerad ideologi är ett synsätt som har tydliga grunder för hur ett samhälle ska vara uppbyggt, samt hur människorna i det ska bete sig. Exempel på tjockcentrerade ideologier är socialism och nationalism. Populism kopplas ofta till sådana ideologier och det kan spela en avgörande roll i hur olika politiska projekt uppmärksammas av den breda allmänheten. Att populism är en tunncentrerad ideologi förklaras även av att det kan betraktas som ett övergående fenomen. Det kan vara framgångsrikt för ett parti att använda sig av populism, men det kan även vara ett sätt att förlora väljare. Partier som använder populism kan antingen falla eller växa, detta kallas för transcendent fenomen. Att tala till dem som anses vara en del av folket och de som föraktar etablissemangen kan betraktas som det viktigaste målet för en populistisk ledare, men exakt vad politiken de bedriver egentligen handlar om beror på sammanhanget partiet befinner sig i. Med anledning av detta är användningen av populism inte det självklara tillvägagångssättet för hur en politisk ledare eller ett politiskt parti ska bli populära bland väljare samt förbli populära. (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 6–7)

Populismens syn på samhället är att det är uppdelat i två homogena grupper som kan betraktas vara fienden. Den ena gruppen är och kallas för ”det rena folket” och den andra är ”den korrupta eliten”. Populismen argumenterar för att politiken ska vara ett uttryck för den generella viljan som folket har (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 6). Populism är också synonymt med den antietablissemangsretorik som bedrivs och populisterna kan beskrivas möta den frustration som väljare kan ha mot det nuvarande politiska läget. Detta leder till att populisterna talar om den andra gruppen, det så kallade etablissemangen, som korrupt, omoralisk och illegitim (Müller, 2017 s. 1–2). Populistiska politiker använder populismen för att folket i större utsträckning ska kritisera etablissemangen, och därigenom förtydliga skillnaderna mellan de två grupperna (Brubaker, 2017). I media, och i politiska kretsar kan begreppet populism användas som ett skällsord mot både politiker och partier. Att offentligt benämna ett parti som populistiskt riskerar att det partiet stigmatiseras och därmed tappar väljare. Men att politiker använder begreppet för att kritisera ett parti kan även leda till att de själva blir mer populära bland sina

väljare (Rydgren, 2005 s. 11). Att använda populism som adjektiv för att beskriva ett parti eller ett partis agerande eller tyckande är således förknippat med något negativt. Men det finns även en negativitet att i en demokrati kalla partier för populistiska då begreppet kopplas till snabba och dåligt genomtänkta beslut. (Webber 2023)

Populismen som sammansatt teori kan anses vara spretig, men det finns tre huvudsakliga delar som förenar teorin och som gäller både för den högra och den vänstra delen av politiken. Dessa tre delar beskrivs nedan.

Folket

Folket är ett begrepp som används för att beskriva en bred social konstruktion med målet att förenkla verkligheten. Folket kan betraktas som ett tomt betecknande som inte har någon egentlig betydelse, men som kan definieras utefter vad populisterna vill få gjort eller vilket budskap de vill nå ut med. Populister utnyttjar detta faktum genom att tala om folket som en grupp som vill samma sak samtidigt som de menar att denna grupp inte uppmärksammas nog av andra politiker. Med anledning av det kan folket betraktas som den tysta, glömda eller vanliga folket av populistiska politiker (Girard 2021 s. 40). Trots att folket är en konstruktion som tillåter flexibilitet används begreppet ofta i tre liknande sammanhang när politiker talar om det. Begreppet kan betyda ”folket som suverän”, folket som är ”det vanliga folket” och ”folket som nation”, vilket innefattar alla som bor i ett land. (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 9)

Folket som suverän betraktas som den härskande gruppen och anses vara den grupp som den politiska eliten bör representera väl. Resonemanget grundas i idén att regeringen består av folket samt att den är vald av och för folket. Om folket upplever att de inte representeras tillräckligt av det politiska etablissemang har de möjligheten att skapa en populistisk kamp för att återupprätta styrningen (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 10). Kritiker menar att makten inte ligger hos folket utan snarare hos den politiska eliten och institutioner i samhället som inte kan ta ansvar. Kritikerna menar således att institutioner och eliten inom politiken härskar

över folket, snarare än att arbeta för folket och det leder till att folkets röst dämpas. Å andra sidan så menar populisterna inom politiken att makten ska ges tillbaka till folket. Folket ska ges makt genom att en stark populistisk ledare för folkets talan. När en majoritet av befolkningen har röstat i ett val, så tenderar populisterna att tala om att det är *hela* befolkningen som valde dem. Detta går att kritisera för att en majoritetsröstning innebär att det är en majoritet som röstat på det populistiska partiet. En majoritet av befolkningen talar inte för vad samtliga medborgare vill och inte vill. (Girard 2021 s. 39–40)

Det vanliga folket, eller allmänheten, kopplas till ett klassbegrepp som är en kombination av populära värderingar, kulturella traditioner och socioekonomisk status. Denna form av folket är både integrerande och splittrande. Den försöker både ena den tysta majoriteten och mobilisera den majoriteten mot en definierad fiende som ofta är etablissemangen. Det är denna grupp som populistiska politiker vänder sig till när de behandlar allmänhetens intressen och idéer (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 11). Det vanliga folket inom populismen kan agera med ilska och frustration när de själva inte anses prioriterade av politiker. Känslorna bygger på att det vanliga folket anser sig utnyttjas eller förtryckas av politiska och ekonomiska etablissemangen och det kan resultera i uppror. Det vanliga folkets upprörda känslor och populisterna i politiken har ett givet samband för att populistiska rörelser agerar på kriser och vad de menar är samhällsligt fel samtidigt som populisterna talar om krisen och för en politik kring frågan. Populister vill ha radikala förändringar snabbt snarare än att överväga beslut och fatta dem grundligt. (Olivas Osuna 2021 s. 837)

Folket som nation syftar till den nationella gemenskapen. Det kan definieras antingen med att tala till folket i etniska eller medborgerliga ord och att säga ”folket i Sverige” eller ”det svenska folket”. I detta begrepp ingår alla som är födda i landet, med tanken att de tillsammans skapar ett gemensamt liv, gruppen anses vara ha en homogen identitet. I ett land finns också mindre gemenskaper av olika människor, och därför är det problematiskt att likställa alla i ett land som ett gemensamt folk där alla har samma utmaningar och ambitioner (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 11). Det anses finnas en antipluralistisk syn på samhället i och

med folket som nation. Populister talar till folket i nationen som en idealiserad gemenskap som upplevt det förflutna med känslor av glädje utan att ta hänsyn till landets historia eller sammanhang. Samhället idoliseras och är en koppling till ett specifikt territorium som kallas hjärtlandet. Den idealiserade gemenskapen sker inom populismen för att det finns rörelser som engagerar sig för att ombearbeta det förflutna. Populisten vill omforma kollektiva minnen med målet att exempelvis kunna avbryta obekväma tidigare processer eller händelser. Å andra sidan är inte populism enbart bakomsträvande, utifrån ett ekonomisk och socialt perspektiv vill populister se en förändring vad gäller styret, samtidigt som de försvarar traditionella värderingar. (Olivas Osuna 2021 s. 838)

Etablissemanget

Populister har en starkt ogillande mot etablissemanget. Etablissemanget innehåller politiker, men också ledande personer inom media, och den ekonomiska och kulturella eliten. Den här gruppen anses vara separat från folket. Denna grupp framstår av populister som en samlad homogen grupp där alla tillsammans arbetar mot folkets vilja och med anledning av det anses de korrupta. I etablissemanget ingår inte de politiska populisterna själva. Snarare menar de politiska populisterna att skillnaden mellan populister och eliten handlar om hur de uppfattas av befolkningen. De kan beskrivas som att det finns ”okända krafter” inom eliten som underminerar folkets vilja. Populisterna menar att de själva tar avstånd från de ”okända krafterna”, och därför inte tillhör eliten eftersom de arbetar för folkets intressen i stället för elitens intressen (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 12).

Populistiska partier menar att de tidigare politiska etablissemangen har misslyckats genom att inte öka levnadsstandarden för vanligt folk men de skyller även på att etablissemanget har haft ett omoraliskt beteende inom politiken och att de inte har styrt på ett bra sätt enligt dem. Populistiska partier strävar efter, oavsett politisk tillhörighet är bland annat att främja ekonomisk utveckling och öka lyhördheten mot folket. (Ucen 2007 s. 54–55) Å andra sidan är inte populister enbart negativt inställda till etablissemanget utan även mot kapitalismen och migration beroende av dess politiska tillhörighet (Olivas Osuna 2021 s. 836). Inom populismen finns det en tydlig bild ett så kallat ”nedifrån-och-upp” fenomen. Fenomenet grundar sig

i att populismen hela tiden har folkets missnöje att grunda sin politik på. Fenomenet beskriver att det är ”det vanliga folket” eller allmänheten nedifrån som ska påverka etablissemang till skillnad från hur populisterna menar att det är idag, att etablissemang är de som påverkar folket. Detta ska ske genom att personer inom en viss bransch deltar i olika kooperativ för att påverka politikerna och låta folket tro att de är ansvariga för hur politiken i deras bransch skapas. Å andra sidan liknar detta upplägg en vanlig folkomröstning snarare än något som kan betraktas populistiskt. Dock kan denna typ av folkomröstning betraktas som en manipulationsteknik av ett intelligent och resonerande folk (Barr 2007 s. 38–39). Manipulationen kan förklaras som att populisterna talar om för folket att de har makten att påverka sin bransch och att deras behov blir lyssnade till, men den bakomliggande och verkliga orsaken är att partiet ska få fler väljare. Populister lyssnar inte till vad folket vill utan de är ute efter att få fler väljare och anhängare genom att låta folket *tro* att de blir lyssnade till.

Folkviljan

Inom populismen finns en föreställning om att det finns en allmän vilja bland folket i samhället. Folkviljan uppstår på grund av den starka kontrast som finns mellan den korrupta eliten och folket. Den existerande folkviljan kan förklaras som allas vilja, vilket innebär att det anses finnas något som ligger i hela folkets intresse vid en speciell tidpunkt. Populister använder folkviljan genom att vara upplysta nog om den allmänna viljan och karismatiska nog för att kunna tala till folket som en gemenskap där alla anses vilja samma sak. Populisten och den tidigare presidenten i Venezuela, Hugo Chavez, förklarade folkvilja med att det är viktigt att ta folket och dess vilja i beaktning när exempelvis grundläggande lagar skapas. Folket anses ha en medvetenhet om sitt eget bästa och menas ha en egen självständighet till skillnad från enskilda individer som kan få en felaktig bild av samhället eller på något sätt luras. Folket anses ha ett gott omdöme och en stark vilja, vilket innebär att folkviljan lätt kan stå emot korruption eller hot (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 16–17). Folkviljan ses som det sunda förnuftet. Den inramningen tillåter att folket kan ha ett gemensamt förakt mot etablissemang. Populister menar att de bryter den tabu som etablissemang tvingat på folket, det

leder till att politiska frågor såsom invandring tas upp mer ofta (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 18). Folkets vilja är en central del av populismen och populister kan ur detta perspektiv ses som demokratins väktare eller en positiv politisk kraft när de talar ur folkets perspektiv. Men det finns svårigheter med att populister påstår att de talar för folkets vilja. Populister inom politiken menar att de talar för folkets vilja för att andra politiker inte gör det tillräckligt. När politikerna lyfter fram att de talar för folkets vilja så kan det leda till att regeringens praxis inte går i första hand. För att förtydliga ges nu ett hypotetiskt exempel. Populisten påstår något som de menar hör ihop med den allmänna viljan i samhället. Populistens uttalande om den allmänna viljan stämmer inte överens med regeringens praxis. Det leder till ett besviket folk som känner att de blivit av med sin legitima roll i samhället. Populister ifrågasätter den nuvarande ordningen genom att trycka på att folket har berövats sin makt och legitima rättigheter och därför menar de att det enda rätta är att lyssna till den allmänna viljan bland folket. (Schmidtke 2023 s. 2)

3.2 Operationalisering

Att kategorisera och sortera diverse idéer är centralt inom idéanalysen för att kunna lyfta fram bakomliggande värden. Idealtyperna består av typiska kännetecken samt egenskaper för teorin, och används som analysverktyg på det empiriska materialet (Bergström & Svärd 2018 s.143). De idealtyper som är relevanta för studien beskrivs här nedan.

Folket som suverän

Folket som suverän avser den grupp som ska representeras ordentligt för att regeringen består av folket, är vald av folket och är skapad för folket. I och med att folket har en viss makt över regeringen har de också möjligheter att inleda en kamp där de har inflytande över styret och besluten som tas av regeringen. Detta exemplifieras av citat som: "Vi ska representera er, för att ni valde oss till det". (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 10)

Det vanliga folket

Det vanliga folket är gruppen som populisterna mobiliserar för att förakta etablissemangen (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 11). ”Min regering ger det ni vill ha, oppositionen gör det inte...” är ett exempel på hur denna idealtyp kan framkomma i talen.

Folket som nation

Folket är det svenska folket, eller alla människor som befinner sig i landet. Inom populismen har folket som nation en gemenskap och ett gemensamt liv (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 11). Detta kan uttryckas med citat som: ”Vi har en gemensam dröm”.

Folkviljan

Folket anses ha en stark vilja och ett sunt förnuft som ska tas i beaktning när lagar skapas. I denna idealtyp försöker populisterna inte ena folket, presentera folket eller mobilisera folket, utan snarare se till den vilja som folket redan anses ha. (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 16–17)

Etablissemangen

Detta är den grupp som populisterna anser vara korrupt och ständigt arbeta emot och ignorera folkets goda vilja. (Mudde & Kaltwasser 2017 s. 12) Gruppen kan bestå av oppositionen och framkomma i citat som ”de borgerliga har gjort skolan till rena vilda västern”.

4. Metod och material

Denna studies metod är att använda en beskrivande idéanalys för att undersöka Socialdemokraternas tal i Almedalen från de fyra senaste riksdagsvalen. Syftet med denna kvalitativa metod är att undersöka huruvida populism används i talen och undersöka om populism används mer eller mindre med åren. Men även att se om det finns en eller fler idealtyper som framkommer mer eller mindre i talen.

4.1 Metod

För att frågeställningarna i denna studie ska kunna besvaras kommer en kvalitativ textanalys med hjälp av en beskrivande idéanalys att användas. Studiens frågeställningar kommer besvaras skriftligt.

Den kvalitativa textanalysen syftar till att analysera de valda texterna, närmare bestämt de fyra talen. Den beskrivande idéanalysen kommer skapa idealtyper utifrån teorin och dessa kommer operationaliseras i ett schema, för att användas som utgångspunkt när talen undersöks. Studien är således en fallstudie i och med att den enbart studerat ett fall vilket i denna studie är ett parti.

Syftet med att använda den beskrivande idéanalysen är att kunna säga något om det empiriska materialet som inte uppenbart förmedlas (Bergström & Svärd 2018 s. 141). En idé är en tankekonstruktion vilken ska samla en bild av verkligheten (Bergström & Svärd 2018 s. 133). Den beskrivande idéanalysens uppgift kan variera, i denna studie är metodens uppgift att undersöka de valda talen utifrån idealtyper som skapats från teorin om populism.

En idealtyp består av en särskild egenskap eller ett särskilt kännetecken från teorin populism. Idealtyperna kommer relateras till talen för att se om dessa stämmer överens, exempelvis om definitionen är nära eller långt ifrån empirin. Det "ideala" i en idealtyp är inte synonymt med den exakt korrekta definitionen, utan det är en tankebild och den övertolkar särskilda egenskaper för att tydliggöra det egenartade i ett sammanhang. Idealtyper används för att isolera kännetecken och utveckla

teoretiska resonemang, det är detta som kommer att göras i studiens operationalisering. Denna studie kommer använda fler olika idealtyper baserat på de olika delarna i studiens teori om populism för att påvisa likheter mellan idealtyperna och talen. (Bergström och Svärd 2018, s.148 - 149)

Att använda en idéanalys handlar om att kunna kategorisera samt sortera diverse utsagor, detta görs för att de bakomliggande tankestrukturerna ska kunna klargöras (Bergström & Svärd 2018 s. 147). Det finns olika typer av utsagor, i denna studie ska idealtyperna användas som glasögon för att se på det empiriska materialet. I de utvalda talen uttrycks framför allt värdeutsagor och dessa omfattar målsättningar partiet har med landet, partiets preferenser och önskningar. Värdeutsagorna kan delas upp i två kategorier, dels grundläggande värden, dels praktiska och konkreta mål. (Bergström & Svärd 2018 s.145)

4.2 Metoddiskussion

Att använda en idéanalys är fördelaktigt på så vis att den bygger på en logik lånad av folks praktiska och vardagliga tänkande och betonar den handlingsdrivande kraft som finns i idéerna. Ännu en fördel med metoden är att den kan tillföra en organisering av talen. De skapade idealtyperna tillåts således vara verktyg för att organisera talen. Exempelvis kommer allt som anses vara inom idealtypen ”folket som suverän” tas ut och beskrivas, det gör att en naturlig organisering sker.

En nackdel med idealtypsanalysen är att den mänskliga faktorn påverkar resultaten. Trots ett mycket noggrant sållande i samtliga tal efter vad som går i linje med idealtyperna kan något ha missats. Ännu en nackdel med den valda metoden är att det kan bli problem med validiteten. Det sker när en idealtyps utformning är för bred eller oprecis vilket gör att texten inte ”får tala”. Det är meningen att idealtypen bestämmer huruvida texten går i linje med den eller inte (Bergström & Svärd 2018 s. 165 - 166). Detta är anledningen till att idealtyperna utifrån teorin operationaliserats och sätts in i ett schema samt att de fått en mycket förkortad och exakt förklaring till vad de avser syfta till när de används i resultatet.

Ett annat alternativ till idéanalys hade kunnat vara att använda sig av en kvantitativ innehållsanalys. Den metodens fördel är att den systematiskt kategoriserar material när en bred förståelse av textinnehåll är det som eftersträvas (Boréus & Kohl 2018 s. 49). Denna metod hade varit ett bra alternativ om det empiriska materialet och studiens syfte hade varit mer omfattande till exempel om flera teorier hade använts, då hade en kategorisering av teorin varit lämplig. Studien syfte är att undersöka om populism finns inom talen och det krävs således en metod där syftet är att se bakomliggande budskap eller säga något om talen som inte säger sig själv. (Bergström & Svärd 2019 s. 141)

Den innehållsanalytiska metoden tillåter å andra sidan att bryta ned talen i kategorier och med hjälp av ett kodschema för att få en uppfattning om talen har bakomliggande värden av populism i sig. Men, när talen bryts ned i kategorier får det outtalade eller det som kan betraktas som underförstått inget utrymme. (Boréus & Kohl 2019 s. 79)

Ett annat alternativ hade varit en kvantitativ diskursanalys. Tillvägagångssättet skulle i stället vara att plocka ut olika ord från teorin populism och sedan räkna hur många gånger de förekommer i det talen. (Bergström & Ekström 2019 s. 261). Fördelen med den metoden är att studien kunde ha undersökt ett större antal tal, det hade resulterat i att studien ger ett bredare perspektiv på huruvida populism använts även tidigare. Studiens generaliserbarhet hade ökat med anledning av att teorin hade använts på flera tal. Dock används inte den kvantitativa diskursanalysen i denna studie för att studien avser se bakomliggande budskap i citat från talen. Enbart att räkna ord hade inte uppfyllt studiens syfte. Exempelvis är begreppet ”folket” inte alltid populistiskt bara för att det sägs i talen. Däremot, om begreppet ”folket ” sätts in i en kontext och tillåts analyseras på så vis, kan det enklare undersökas om det är populistiskt eller ej.

När en studie analyserar tal kan en retorikanalys vara ett alternativ till metod. Retorik eller läran om värtalighet är egenskap som är central hos politiker som avser övertyga väljarna om varför just deras parti förtjänar väljarens röst. När en retorikanalys används ska fokus ligga på att förklara de tre centrala begreppen

logos, ethos och pathos. Kortfattat beskrivet är logos förmågan att övertyga, ethos handlar om att fånga intresset hos publiken och pathos handlar om att talaren försöker väcka känslor hos lyssnarna. (Boréus 2018 s. 93–94)

Fördelarna med att använda retorikanalys är att studien får svar på hur de populistiska budskapen är konstruerade och i vilket sammanhang populistiska budskap framkommer utifrån logos, ethos och pathos. Studien kan söka svar på om populistiska budskap framkommer i samband med att skapa känslor hos lyssnarna, få ut budskap eller när talaren avser skapa intresse för innehållet i talen. Å andra sidan så är retorikanalysen inte vald i denna studie och det beror på studiens syfte och dess frågeställningar. Studiens syfte är att analysera fyra av Socialdemokraternas tal i Almedalen för att urskilja om de populistiska idealtyperna kan återfinnas i talen. Partiet kallar sig inte populistiskt och de valda talen av partiet har inte undersökts tidigare utifrån populism som inte är tunn- eller tjockcentrerad, som nämns i studiens problemformulering. Retorikanalys hade använts om teorin redan identifierats inom partiet för att fördjupa forskningen om i vilket läge som populismen framkommer. Detta görs inte i denna studie, då studien avser undersöka om populism förekommer i talen och om det finns en förändring av förekomsten över tid.

Att använda populism som ett analysverktyg kan vara tvivelaktigt. Termen populism för samman olika politiska projekt med olika handlingsätt och sociala grunder. Politiska partier finns både till vänster och till höger i politiken, de partier som är en kombination av de båda sidorna kallas hybridrörelser.

4.3 Material

Det primära materialet denna fallstudie använder sig av är Socialdemokraternas tal partiet hållit i Almedalen de fyra senaste riksdagsvalen. Varje år håller alla riksdagspartier ett tal på den så kallade Almedalsveckan på Gotland. De fyra talen är valda dels för att undersöka om det finns en förändring över tid i talen vad gäller populismen, dels för att talen hålls i samband med riksdagsvalen. Talen är publika och de riktar sig till nuvarande och potentiella väljare, de är lätta att ta del av som

väljare och under val ökar det politiska intresset. Tal från Almedalen har valts för att det dels visas, hörs och uppmärksammas av stora svenska tv-kanaler och medier såsom SVT1 och Sveriges Radio. Dels för att det har varit valår i Sverige när de hållits vilket bidrar till ett större politiskt intresse hos väljarna och därmed större intressen för vad politikerna säger, exempelvis i dessa tal.

Fördelarna med att använda tal från fyra olika riksdagsval är att dess syfte hela tiden är detsamma, det handlar om att partiet ska nå ut till sin väljare och potentiella väljare med sin politik. Men innehållet förändras till viss del varje år det är riksdagsval av olika anledningar, exempelvis kan det politiska läget förändras. Dessa två komponenter skapar tillsammans en god anledning till att kunna se om förändring har skett vad gäller populismen. Innehållet i talen täcker stora politiska områden såsom exempelvis skola, sjukvård och välfärd. Å andra sidan kan det anses vara en nackdel att studera populism i talen, exempelvis för att de inte kan anses helt transparanta eller nyanserade.

Genom att tillämpa de valda teoriernas idealtyper på fyra olika tal från fyra olika riksdagsval ökar generaliserbarheten. Studien använder sig av ett antal få kompletterande och sekundära källor. Det sekundära materialet i studien som presenteras i teorin för att kunna analysera studiens valda tal är framför allt boken ”Populism: a short introduction” skriven av Cas Mudde och Christobal Rovira Kaltwasser.

För att försäkras om validiteten av det som undersöks i uppsatsen blir centrala delar av teorin populism operationaliserade med idealtyper. På det sättet minskar tolkningsutrymmet för vad teorins centrala delar faktiskt innebär då dessa förklaras på ett så förståeligt och enkelt sätt som möjligt under studiens rubrik ”operationalisering”. När en tydlighet som denna görs i studien ökar reliabiliteten som har till uppgift att se till att samma resultat ska kunna ges upprepade gånger. (Bryman 2018 s. 72)

5. Resultat

Resultatet nedan kommer att delas upp efter varje tal. Under mellanrubrikerna kommer citat från talen som går i linje med idealtyperna att presenteras, syftet med det är att skapa tydlighet. Texten under citaten beskriver hur jag menar på att citaten går i linje med idealtyperna. För att förtydliga så har samtliga tal gått igenom och utgångspunkten har varit att undersöka materialet utifrån idealtyperna. Den beskrivande idéanalysen som metod har sin mening i att påvisa budskap som inte direkt framkommer i talen och uppmärksamma eventuella motsägelser. (Bergström & Svärd 2018 s. 141)

5.1 Almedalstal av Mona Sahlin 2010

Mona Sahlin inleder Socialdemokraternas tal i Almedalen med att berätta hur hon vill att samhället ska styras. Viktiga faktorer enligt henne är solidaritet, självförverkligande hos folket och att medborgarna ska kunna mötas av olika möjligheter. I och med detta talar hon om folket som en grupp som har en gemensamhet och liknande mål och det går i linje med idealtypen ”folket som nation”. *”Tillsammans når vi så oändligt mycket längre, än om var och en bara sköter sitt [...] Vi väljer den dröm som är vår gemensamma.”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 02:30).

Sahlin talar om hur hennes regering vill att samhället ska vara och säger att det jämlika samhället gynnar samtliga medborgare och att denna fakta bland annat har stöd hos det svenska folket. När Sahlin berättar för publiken att även det svenska folket upplever det jämställda samhället som ett bättre samhälle, så är hon representant för ”folket som suverän”. Hon säger inte enbart vad forskning visar, hon talar även för den grupp i samhället som har stöd för att jämlika samhällen är bra. Sahlin säger *”[...] Det har stöd i vår svenska erfarenhet, det har stöd hos svenska folket...”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 08:55). Senare i talet säger Sahlin även *”Vi står för politik för hela Sverige, för hela svenska folket.”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 24:06). Även detta citat går i linje med ”folket som suverän”. Regeringen består av folket, är vald av folket och är skapad för folket,

folket ska representeras ordentligt och här menar Sahlin att partiets politik representerar hela svenska folket.

Vidare talar Sahlin om att hon vill bilda regering och att hennes regering vill sprida ut riskerna som kan ske i samhället med målet att inte bara en grupp drabbas av motgång. Hon talar om att hon inte förstår vart den borgerliga regeringen vill styra med sin politik om inte riskerna ska spridas på alla. Hon tillägger att den borgerliga resan inte leder till ett möjligheternas land och uppmanar sin publik indirekt att fundera över samma sak i och med att hon ifrågasätter regeringen. Sahlins ifrågasättande och kritik av den borgerliga regeringen går således i linje med idealtypen ”det vanliga folket”. Vidare beskriver Sahlin att hennes regering ska agera i hela svenska folkets intressen. Att beskriva att hela svenska folkets intressen och att regeringen ska agera efter det är populistiskt för att Sahlins uttalande bildar en uppfattning om att svenska folkets intressen är lika. För att citera exakt sa hon *”Sverige behöver en ny regering, en rödgrön som kan agera i hela svenska folkets intressen”* (Socialdemokraterna 2010, tid 15:45). Idealtypen ”det vanliga folket” återkommer ytterligare när Sahlin säger *”...det här kan vi göra tillsammans, för mina vänner, med en rödgrön regering sätts investeringar i välfärden alltid, alltid före stora skattesänkningar, alltid.”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 22:23). Hon berättar om att det svenska folket kommer gå miste om en stark välfärd som prioriterar alla i samhället om hon inte får bilda regering. Hon berättar även att skattesänkningar inte är den rätta vägen framåt. När hon säger detta mobiliserar hon folket mot att tycka att det som regeringen gör är fel.

Sahlin kallar Moderaterna för överhetens parti för att M prioriterar skattesänkningar före välfärden. *”Moderaterna, ja det är överhetens parti, de välbärgade organiserade särintresset. [...] Problemet är att det sitter moderater i regeringen.”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 25:30 & 26:35). Prioriteringen anses fel av Sahlin och hon kritiserar den dåvarande regeringen. Det går att tolka som att hon kritiserar eliten och därmed går det i linje med idealtypen ”etablissemangen”.

Till sist säger Sahlin *”Det Sverige behöver för allmänintressets skull, det är en rödgrön regering.”* (Socialdemokraterna 2010, tid: 26:55). Citatet går i linje med idealtypen ”folkviljan” då det anses finnas ett allmänintresse hos folket som den rödgröna regeringen kan representera. Folkviljan står för den vilja och det sunda förnuft som ska tas i beaktning när lagar skapas. När Sahlin nämner att hennes regering ska få flest väljare att rösta på dem för att de ser till allmänintresset så tolkas det som att hon ser till att det finns en ”folkvilja”.

5.2 Almedalstal av Stefan Löfven 2014

Till en början talar Löfven om när han deltog i en manifestation mot rasismen i en Stockholmsförort och säger att det var ett vackert demokratiskt ögonblick. Han menar att alla människor ska använda sin stund på jorden för att arbeta för att förstärka gemenskapen och förakta rasismen. Gemenskapen får Löfven anledning att återkomma till flera gånger under talet.

Löfven talar om att folket ska enas med anledning av att det finns mycket potential hos dem som ska tas på allvar. Han menar att den dåvarande borgerliga regeringen inte tagit vara på Sveriges potential utan i stället lagt alla resurser på att sänka skatterna (Socialdemokraterna 2017 stycke 14). Löfven menar att den sänkta skatten missgynnar befolkningen och detta tolkas som kritik mot etablissemangen, samtidigt som han berättar för folket vad de gått miste om och detta går i linje med idealtypen ”det vanliga folket”.

Löfven knyter an till det han nämnde i början och uttrycker att hans regering vill forma samhället som en bra familj där konservativa normer, förakt och främlingskap inte ska ingå. Han säger *”vi ska forma samhället så som vi vill att en bra familj ska vara”*. (Socialdemokraterna 2017, stycke 20). Löfven vill se samhället som en bra familj där folket ska leva gemensamt och ha ett gemensamt liv. Budskapet tycks förstärkas när han berättar att familjen ska vara utan vissa delar och därför går uttalandet i linje med idealtypen ”folket som nation” då den idealtypen lyfter fram folket i landet som skapar ett gemensamt liv.

Senare fortsätter han att tala om gemenskapen som han vill se Sverige vara det bästa landet inom kategorierna jobb, skola och jämlikhet och säger *”Men om vi samarbetar då kan vi bli det bäst.”* (Socialdemokraterna 2017, stycke 44). Det centrala i detta citat är begreppet ”vi”, drömmen anses alltså vara gemensam och därmed går citatet i linje med idealtypen ”folket som nation”.

Senare i talet kritiserar han den dåvarande borgerliga regeringen. Löfven säger *”Den som tror att arbetslöshet är ett individuellt problem, den gör som Moderaterna. Skär ned på utbildning och ser arbetslösheten skena”* (Socialdemokraterna 2017, stycke 50). Citatet går i linje med idealtypen etablissemang för att uttalandet är kritik mot dem. Det tolkas även som en nedvärdering mot M med anledning av att inget parti i Sveriges riksdag styr sin politik med ledord om högre arbetslöshet och mindre utbildning. Kritik mot etablissemang framkommer även när Löfven säger *”... vi ska skapa ordning i den vilda västern som den här regeringen har gjort av svenska skolan.”* (Socialdemokraterna 2017, stycke 63).

Till sist finns det delar i detta tal som går i linje med idealtypen ”folket som suverän”. Löfven talar om att han vill skapa en feministisk regering och att människor ska behandlas som människor och att han anser att det är en plikt (Socialdemokraterna 2017, stycke 57). Han talar bokstavligen om att skapa en regering som representerar alla då han inte tycker det som den borgerliga regeringen är tillräckligt. Det andra delen är citatet *”Sveriges framtidsprojekt ska inte vara [...] utan ett bättre Sverige. För alla!”* (Socialdemokraterna 2017, stycke 90). I slutet av talet säger Löfven att han vill se ett bättre Sverige, för alla och det går i linje med att idealtypen folket som suverän.

5.3 Almedalstal av Stefan Löfven 2018

Löfven börjar med att tala om den liberala statsministern Nils Edén och ett av Edéns citat som beskriver att om vi håller ihop så går vi inte sönder. Edén syftade till den kris som ägde rum i början av 1900-talet när Sverige drabbades av inflation, hungersnöd och spanska sjukan, men även extremism. Löfven menar att citatet är relevant även idag när extremistiska grupper försöker mobilisera igen.

Detta är något som kan betraktas som ett återkommande tema i talet och han sammanfattar det med att uttrycka att alla ska göra sitt för att gemenskapen ska förstärkas och demokratin försvaras mot extremistiska krafter (Socialdemokraterna 2022, stycke 22). När Löfven talar om att folket ska hålla ihop för att öka motståndet mot gemensamma krafter så tolkas det som att Löfven uppmanar alla i Sverige att ha nationell gemenskap där alla ska skapa ett gemensamt liv. Likt idealtypen ”folket som nation” ska ha alla ha samma ambition.

”Därför röstades också den förra regeringen bort, när de satsade 19 gånger mer på nya skattesänkningar, än på investeringar i skolan.” (Socialdemokraterna 2022, stycke 28). Citatet går i linje med idealtypen kritik mot ”etablissemanget” då Löfven uttrycker en obefogad kritik och åsikt för att få folket till att tro att eliten inte jobbar i folkets intressen. Att påstå att en hel regering röstades bort på grund av en anledning är en åsikt och påvisar dels ett förakt mot etablissemanget, dels ett sätt att tala om att de inte regerar för svenska folkets bästa.

Idealtypen ”etablissemanget” framkommer även när Löfven talar om för publiken varför den förra regeringen har röstats bort. Han säger *”...därför röstades också den förra regeringen bort, när de satsade 19 gånger mer på nya skattesänkningar, än på investeringar i skolan.”* (Socialdemokraterna 2022, stycke 28). Han kritiserar etablissemanget, den förra regeringen, genom att berätta för folket att det var skattesänkningarna och en bortprioritering av skolan som var anledningen till att den borgerliga regeringen röstades bort. Detta är en förenkling och ett ensidigt perspektiv på varför S kunde bilda regering efter valet 2014. Med anledning av det anses uttalandet påvisa förakt mot etablissemanget.

Löfven fortsätter tala om att samhället kan bli bättre om människorna håller ihop. *”Vi kan göra det – om vi håller ihop!”* (Socialdemokraterna 2022, stycke 30). Detta har en koppling till det han talade om i början av talet där det ur ett populistiskt perspektiv framkommer att han talar om ”folket som en nation”. Han menar att om samhället håller ihop så förbättras samhället. Det tolkas som att han menar att det finns en nationell gemenskap som skapar ett gemensamt liv genom att hålla ihop. I uttalandet tar han ingen hänsyn till att samhället är pluralistiskt och att det finns mycket motsättningar i samhället mellan grupper. Det tolkas in som att han vill att det ska finnas en nationell gemenskap där det ingår att alla ska vara för och emot samma saker. Detta förstärks även när Löfven ganska tätt inpå säger *”Du är inte ensam! Vi är med dig! Vi håller ihop!”* (Socialdemokraterna 2022, stycke 38). Det tolkas som att han betonar att folket ska finnas för varandra och hålla ihop och att det skapar en gemenskap likt idealtypen ”folket som nation”.

”Folket som suverän” är den idealtypen som framkommer när Löfven berättar att det är de som har pluggat, jobbat och slitit som har gjort samhällsförändringen möjlig. Utan dem hade det inte kunnat investeras i pensionerna, i sjukvården, polisen eller i skolan (Socialdemokraterna 2022, stycke 74). När Löfven säger det så upplevs det att han vill betona och representera folkets kompetens och förmåga till att skapa samhället. Han talar till de som att de bestämmer om hur samhällsförändringen ska vara, när det i själva verket är Löfven och hans regering.

Till sist mobiliserar Löfven folket genom att han bokstavligen säger att det är vanligt folks tur att prioriteras. När han säger det tolkas det som att han inte tycker den borgerliga regeringen inte har sett till folkets vilja och behov. Löfven mobiliserar folket genom att berätta att det är vanligt folks tur och fördöma den förra regeringen. Han säger *”Men jag vill inte ge mest till de som redan har mest. Jag kan ärligt säga till er med de största förmögenheterna: Nu får ni faktiskt stå tillbaka – nu är det vanligt folks tur!”* (Socialdemokraterna 2022, stycke 79).

5.4 Almedalstal av Magdalena Andersson 2022

Andersson börjar att tala om sin egen personliga bild av Sverige kopplat till diverse naturupplevelser och kulturupplevelser. Hon lyfter även en nyanserad bild av Sverige i början av talet rent historiskt då hon nämner att nationalismen är farlig. Hon menar att ideologin innefattar kortsiktighet och trångsynthet som kan leda till krig. Till en början talar hon svepande, sedan tillåter hon sig att gå in på detaljer och säger ”*men jag älskar också de värderingar som präglar vårt land. Noggrannheten, plikt känslan, det sunda förnuftet.*” (Socialdemokraterna 2023, stycke 6). Hon talar om värderingar som hon menar präglar landet för att befolkningen håller fast vid dessa. Hon talar även om värderingar som att det är viktigt för alla att rätt ska vara rätt och att ingen tränger sig före i kassakön eller till sjukvården och att pappor är föräldralediga. Men citatet och beskrivningarna har en koppling med idealtypen ”folkviljan” för att hon berättar om hur folket i Sverige lever med det sunda förnuftet och den starka viljan. Hon talar om den vilja som folket redan har, inte den hon anser att de ska ha.

Under nästan hela talet så talar Andersson om hennes uppfattning om det svenska folket. När talet ses utifrån det populistiska perspektivet och idealtyperna är det idealtypen ”folket som nation” som är återkommande under stora delar av talet. Detta redogörs nedan.

Andersson fortsätter tala om hur det svenska folket är, men inte ur ett personligt perspektiv utan ett samhälleligt perspektiv. Hon påtalar att det finns en stark tillit mellan medborgarna och att de ställer upp för varandra genom att betala för varandras förlossningar, strålbehandling och insulinsprutor genom skatt. Hon menar att hela det svenska samhället bygger på dessa värderingar när det i själva verket är bestämmelser, lagar och regler. Hon fortsätter tala om hur folket ska förhålla sig till varandra genom att ställa upp, lita på varandra och hjälpas åt. (Socialdemokraterna 2023, stycke 8–10). Dessa uttalanden går i linje med idealtypen ”folket som nation” då det tydligt framkommer att hon talar till och om det svenska folkets liv. När hon lyfter dessa delar om hur hon ser på svenska folket

talat hon inte om olikheter och egna viljor. I stället lägger hon vikt vid att tala om gemenskap som det svenska folket har för att alla är så lika.

Andersson breddar sitt perspektiv genom att tala om Sverige som kommande medlem i NATO. Hon menar att det bästa sättet för Sverige att vara ett fortsatt fredligt och demokratiskt land är att ingå i försvarsalliansen. Att Andersson nämner detta kan inte betraktas som populistiskt. Däremot säger hon att ett medlemskap i NATO försvarar ”... vårt sätt att leva” (Socialdemokraterna 2023, stycke 13). Detta kan betraktas som ett sätt för Andersson att förtydliga vad hon menar med att landets demokrati och frihet ska skyddas. Å andra sidan är uttrycket i sig, ”vårt sätt att leva” populistiskt och går i linje med idealtypen ”folket som nation”. Det finns inget gemensamt sätt som alla svenskar lever på. Det finns en kultur och normer, men alla är egna individer och föredrar olika sätt att leva på och när hon säger ”vårt sätt att leva på” låter det som att hon talar om en nationell gemenskap.

Längre in i talet talar Andersson om den eskalerande gängkriminaliteten som sker i Sverige. I samband med kriminaliteten talar hon även om segregation, sammanhållning och tilliten mellan människor som riskerar att minska på grund av den ökade kriminaliteten. Hon säger ”... Vi ska knäcka gängen och bryta segregationen på vårt svenska sätt” (Socialdemokraterna 2023, stycke 32). Andersson belyser gemenskapen som hon anser att folket lever i och som är så pass starkt att det kan knäcka gängen. ”Folket som nation” är den idealtyp som framkommer här. Det har sin grund i att det anses att medborgare hotas av kriminaliteten och att alla ska hjälpas åt med att minska den genom att krossa gängen.

Senare i talet återkommer Andersson ytterligare till ”folket som nation” då hon fortsätter tala om att kriminaliteten, segregationen och att samhället ska vara starkt nog att bryta detta (Socialdemokraterna 2023, stycke 55). Andersson talar till ”folket som nation”, det framkommer tydligt då hon säger att det finns en sammanhållning i Sverige, där det ingår att vi lever i gemenskap och ett gemensamt liv då den gruppen anses stark nog för att vara ett motstånd mot kriminalitet.

I slutet av talet mobiliserar Andersson folket genom att tala om att hösten 2022 kan Sveriges regering bestå av den mest högerkonservativa regering i modern tid. Hon menar att en kommande borgerlig regering ignorerar behovet av att stoppa nyrekryteringen till de kriminella gängen (Socialdemokraterna 2023, stycke 57). Mobiliseringen består utav att hon talar om hur oppositionen kommer ignorera en viktig del av hur det svenska folket får en ökad trygghet samtidigt som hon föraktas etablissemang. Detta går i linje med idealtypen ”det vanliga folket”.

Till sist talar Andersson om de högerkonservativa, med andra ord oppositionen och en del av etablissemang. Andersson menar att de högerkonservativa inte ser till landets bästa utan i stället ”... *attackerar de just det som vi älskar med Sverige.*” (Socialdemokraterna 2023, stycke 58). Det tolkas som hennes egen åsikt snarare än befogad kritik och därav går det i linje med idealtypen ”etablissemang”.

6. Resultat diskussion

Under den empiriska undersökning som gjorts av talen utifrån de idealtyperna som studien tillämpar har några saker framkommit och dessa skall nu diskuteras.

Det första är att de populistiska uttrycken som går i linje med ”folket som suverän” oftast nämns som ett sätt att skapa en tydlig ståndpunkt för vad partiet vill och på vilket sätt väljarna är en del av det. Ett exempel från Stefan Löfvens i talet från 2014 säger ”Sveriges framtidsprojekt ska inte vara... [...] utan ett bättre Sverige. För alla!”. Talen har undersökts och analyserats utifrån teorin både i text och tal och ofta framkommer någon av idealtyperna strax innan publiken applåderar och citaten ovan är exempel på sådana. Det kan tolkas som att uttrycka populism på olika sätt kan vara slagkraftigt.

Denna studie använder sig av den beskrivande idéanalysen som metod och den kan användas för att uppmärksamma motsägelser. I talet från 2010 kan något som betraktas som en motsägelse uppstå. Sahlin menar att Socialdemokraternas politik ser till hela nationens intressen, hela svenska folkets intressen och menar att deras politik står för alla. Sahlin är nog med att påpeka dessa saker och talet syftar nästan till att övertyga om detta, den rödgröna regeringen är bäst för allmänintressets skull.

Sahlin säger att investeringar i välfärden alltid går före stora skattesänkningar. Under denna period hade Sverige en borgerlig regering som hade sänkt skatterna för mycket menar Sahlin. Men, trots att hon menar att partiets politik är den bästa för alla, blev partiet inte valt. Kanske var en av anledningarna att majoriteten av befolkningen inte ville se denna förändring som bestod av skattehöjningar. Det som också kan sägas om resultatet från 2010 är att det förekommer ett sakligt ifrågasättande av den borgerliga regeringens politik till skillnad från de andra talen när exempelvis Löfven sa ”vi ska skapa ordning i den vilda västern som den här regeringen har gjort av svenska skolan”. Uttrycket kan betraktas som kritik mer än en sakligt ställd fråga.

Studiens metod kan användas för att uppmärksamma bakomliggande budskap och talet som hölls 2014 av Löfven kan tolkas vara det mest populistiska av de totalt fyra som har undersökts. Detta beror på att Löfven menar att han vill se samhället som en familj och där får det inte ingå konservativa normer, inget förakt och ingen främlingsfientlighet. Detta talar för att han vill att samhället ska bestå utav människor utan dessa åsikter. I talet talar han om skolan, jobben och jämlikheten samtidigt som han nämner hur fel det är av den borgerliga regeringen att sänka skatten, då det inte gynnar välfärden och inte heller den familj han vill skapa och samhället ska vara. Det som kan betraktas som det bakomliggande budskapet är att samhället ska vara som en familj, där alla ska leva på ungefär samma sätt och ställa sig emot de tidigare nämnda ståndpunkterna. Men det kan också tolkas som att det är fel att inte bidra med mer skatt än de som har en låg- eller medelinkomst när personen har en högre inkomst.

I studiens resultat av talet från 2014 framkommer det även att Löfven vill skapa en feministisk regering och detta har kopplats till idealtypen ”folket som suverän” då han representerar hela befolkningen i det citatet. I början av Socialdemokraternas historia arbetade partiet för att rösträtten skulle gälla alla. Den feministiska regering som Löfven vill skapa kan anses vara en spegling av partiets historia.

I det resultat av talet från 2018 som presenterats, kan en motsägelse identifieras. I talet berättar Löfven om att det är de i samhället som har studerat, arbetat och slitit som har skapat den samhällsförändring som varit. I slutet av talet berättar Löfven att det är det vanliga folkets tur och att de människorna med de största förmögenheterna ska stå tillbaka. Under hela talet återkommer han till att berätta om att folket måste hålla ihop.

Uttalandet av Löfven betraktas i denna studie som en motsägelse då han talar till alla, men lämnar ute den del av befolkningen som är mest förmögen och därmed kan bidra med mer skatt och samhällsförändring, än exempelvis låginkomsttagare. Det som framkommer är att en del av befolkningen ska prioriteras, inte alla. Trots uppmaningar om att alla måste hålla ihop. Å andra sidan är de allra mest förmögna i samhället en liten grupp men det betyder inte att de inte är en av de som har

studerat, arbetat och slitit som Löfven talar om. För att dra denna motsägelse till sin spets kan detta betraktas som att partiet vill att människor ska utbilda sig och arbeta, men inte för mycket, för då kommer de inte tillhöra den grupp i samhället som ska prioriteras, utan i stället tillhöra den grupp som ska stå tillbaka.

I talet från 2022 talar Andersson om NATO och menar att Sverige ska gå med för att landets frihet och demokrati ska beskyddas. Hon avslutar meningen med att säga att vi även ska skydda vårt sätt att leva. Hon kan antingen säga så för att det helt enkelt låter bra, eller för att förtydliga vad hon menar med demokrati och frihet. Men citatet är populistiskt och går i linje med idealtypen ”folket som nation”. Det beror dels på att det talar för hur människor i ett fritt och demokratiskt land lever. Dels för att ”vårt sätt att leva” kan syfta till Sveriges kultur och normer vilket är saker som delar av befolkningen inte är en del av på grund av olika anledningar. Gissningsvis för att de tillhör en tro eller kommer ifrån ett annat land och fortsätter fira deras traditioner framför de som kan ses som typiskt svenska.

Genom samtliga tal och av förklarliga skäl berättar ledarna om hur de vill Sverige ska se ut och bli. Återkommande ämnen i talen som resultatet visar är skolan, arbeten, höjd skatt med målet att förstärka och förbättra välfärden samt en förstärkt gemenskap. Genomgående handlar talen om att folket ska prioriteras i välfärden och därmed ska alla jobba och bidra till samhället. Kampen om allmän rösträtt och bättre arbeten och arbetsvillkor är en stor del av varför partiet skapades i början av 1900-talet. Det innebär att citatens innehåll i studiens resultat i sig är logiska sett till partiets historia, men det tar inte bort populismen i dem. Detta går även i linje med partiets historia som arbetade för att arbetsrelaterade frågor skulle prioriteras även på riksdagsnivå i Sverige.

7. Slutsats

7.1 Vilka populistiska idealtyper kan urskiljas i Socialdemokraternas Almedelstal från 2010, 2014, 2018 & 2022?

Samtliga idealtyper kan urskiljas i det sammantagna empiriska materialet. Men alla idealtyper kan inte urskiljas i varje tal. ”Folkviljan” och ”folket som suverän” är de två idealtyperna som inte kan urskiljas i alla tal.

”Folkviljan” är den idealtyp som enbart framkommer i Sahlins tal från 2010 och Anderssons tal från 2022. Denna idealtyp handlar om att det goda folket anses ha en bra och sund vilja som bör tas i beaktning när lagar skapas. Det anses finnas en god folkvilja redan innan den nya regeringen kom till makten som inte behöver mobiliseras för att ena folket. Folkviljan finns utan att något behöver göras eller sägas, till skillnad från de andra skapta idealtyperna. Den framkommer genom att ledaren berättar om vad de anser att folkviljan är.

I talet från 2010 uttrycker Sahlin underliggande en gång under sitt tal att det finns en folkvilja. Det sker när hon berättar om att det behövs en rödgrön regering för allmänintressets skull. Allmänintresset är det begreppet i uttalandet som anses gå i linje med folkviljan. Uttalandet kan anses vara nära kopplat med idealtypen ”folket som suverän”, men när Sahlin talar om allmänintresset framkommer ingen information om någon person eller något folk, utan det är begreppet allmänintresset som används och det finns utrymme för att tro att det är en folkvilja.

I talet från 2022 talar Andersson enbart en gång om folkviljan. Tillskillnad från Sahlins uttryck om folkviljan är Anderssons mer utförligt i form av mer detaljer då hon talar om det goda, svenska folkets värderingar i form av att det finns en plikt känsla, en noggrannhet och ett sunt förnuft. Men hon utvecklar det genom att berätta att folket inte tränger sig före i sjukvården och att män kan vara pappalediga. Det kan tolkas som att hon ser att det finns en god vilja hos folket och när hon talar om sjukvården och pappaledigheten så beskriver hon detta som

värderingar i Sverige. Men detta har skett för att politiken har tagit det i beaktning när folket har velat ha en bättre sjukvård och mer reglering kring hur familjer ska göra när de är hemma med sitt barn. Hon talar om hur folket lever och vill leva när det egentligen är politiken som sett till den vilja som finns både när de kan påverka och inte, exempelvis i kön till kassan i en matbutik som Andersson nämner. Uttrycket kan tänkas ha ett samband med idealtypen ”folket som nation” och det är därför slutsatsen om det dras. Men skillnaden som säger emot det är att hon talar om värderingar och det är någonting hon ser att samhället har och själv upplever. Värderingar är inte samma sak som att säga att folket ska vara på ett visst sätt.

I Löfvens båda tal kan inget uttryck som går i linje med idealtypen ”folkviljan” identifieras. I talet från 2014 är det idealtyperna ”folket som nation” och ”folket som suverän” som framkommer mest. Den förstnämnda idealtypen framkommer när Löfven talar om att han vill att samhället ska formos som en familj. Men även när han talar om att folket ska samarbeta för att bli det bästa landet vad gäller skolan, arbeten och jämställdhet. ”Folket som suverän” framkommer när Löfven talar om att Sverige ska bli bättre för alla och han vill representera alla och det kan underförstått tolkas som att regeringen är av folket, för hela folket och vald av folket. I stället för att tala om en folkvilja talar Löfven främst om sin egen vilja, hans partis vilja och vad han avser att samhällets vilja ska vara, inte vad den är.

I talet från 2018 talar Stefan Löfven även här till stor del om ”folket som suverän” och ”folket som nation”. Han nämner att folket ska hålla ihop för att demokratin ska försvaras och gemenskapen förstärkas. Han uttrycker det genom att säga att folket ska finnas för varandra, att ingen är ensam och att vi ska hålla ihop. ”Folket som suverän” framkommer genom att han talar om makten i ett demokratiskt samhälle ska delas av alla för att Sverige är ett starkt samhälle med en stark demokrati. Han förtydligar detta senare i talet när han säger att det är vi som har arbetat, pluggat och slitit som har gjort samhällsörändring möjlig.

7.2 Hur har mängden av den framställda populismen förändrats i talen under de valda åren?

Utifrån studiens resultat kan det konstateras att de olika populistiska idealtyperna framkommer olika mycket, i de olika talen. Det som sker under åren är att några av idealtyperna framkommer mer och andra mindre. Den generella mängden populism varken ökar eller minskar utan skillnaden återfinns i hur ofta ledarna uttrycker sig utifrån de olika idealtyperna.

”Folket som nation” är den idealtyp som har ökar mest. I Sahlins tal från 2010 kan det identifieras att hon talar till folket som nation en gång. I Anderssons tal från 2022 kan idealtypen identifieras fyra gånger, i talet från 2014 två gånger och tre gånger i talet från 2018.

Idealtypen ”folket som suverän” minskar i talen, från att identifieras två gånger i Sahlins tal, två gånger i talet 2014 och en gång i talet 2018. Till att inte påträffas någon gång i Anderssons tal. Detta kan gissningsvis ha sin förklaring i att det är den idealtypen som kan anses självklar i sammanhanget, Socialdemokraterna är valda av folket, för att representera dem och därför är dem en av styret. Å andra sidan kan det ha sin förklaring i talens uppbyggnad och hur ledarna väljer att vädja till folket. Det kan ske på olika sätt, exempelvis genom att referera till och ta ”det vanliga folket” i beaktning.

Idealtypen ”det vanliga folket” kan identifieras allra minst av samtliga idealtyper. I talet från 2010 kan de identifieras två gånger och endast en gång per tal de resterande åren. Detta kan ha sin förklaring i att partiet vinner valet 2014 och 2018 att talen alltid sker innan ett val. Efter åtta år i regeringsställning kan det anses irrelevant att tala om den borgerliga regeringens tillkortakommanden även för Socialdemokraterna.

Idealtypen ”folkviljan” återfinns enbart en gång av Sahlin 2010 och Andersson 2022. Folkviljan handlar om att partiledarna berättar för folket vad deras intressen är. Detta kan tolkas som den idealtyp som är mest verklighetsfrånvärd av alla

idealtyper. Det finns en orimlighet i att berätta för folket om vad folkets intressen är och vilken vilja de har. För att utveckla mitt resonemang här ytterligare så finns det ingen gemensam vilja hos folket. Alla människor är olika, ingen har exakt samma vilja som den andra, kanske allra minst vad gäller politiska frågor.

Idealtypen ”etablissemanget” framkommer minst rent generellt i talen efter folkviljan. I talet från 2010 används idealtypen en gång, talet 2014 två gånger, talet 2018 två gånger och en gång i talet från 2022. Detta betyder inte att det inte finns uttryck där etablissemanget kritiserats, utan att det oftast förekommer en mobilisering av folket strax innan eller efter föraktet mot eliten uttrycks. Detta kan även ha sin förklaring i att det rent generellt i talen framkommer mycket om hur partiet själva avser styra landet och därmed jämför sig med oppositionen. Men även för att partiet sitter i regeringen mellan 2014–2022 och att en antietablissemangsretorik mot borgerligheten kan anses bli mer irrelevant med tiden, även vad gäller denna idealtyp.

Denna studie har uppnått sitt syfte som dels var att undersöka om det går att urskilja populism i talen med hjälp av idealtyperna. Dels att undersöka om det sker en förändring av mängden populism i talen under de valda åren. Studien har bidragit med att fylla den inomvetenskapliga kunskapsluckan som redogjordes för i problemformuleringen. Studien har även bidragit till att utveckla det samhällslig problemet som presenterades i problemformuleringen.

Sverigedemokraterna är det riksdagspartiet idag som har en populistisk retorik och med åren har populistiska uttalanden blivit normaliserade. Så pass normaliserade att andra partier tar efter, även Socialdemokraterna. Studien reder inte ut om Socialdemokraterna ger snabba lösningar på komplexa samhällsproblem, utan om populistiska idealtyper kan återfinnas i talen. Men den normalisering av populism som redogörs för i problemformuleringen, är ett exempel på varför det även ur ett samhällslig perspektiv har varit intressant att utreda om Socialdemokraterna adopterat en mer populistisk retorik, eller om de inte gjorde det.

Studien har även utgått från forskaren Mouffes (2019 s. 36) uttalande där han menar att det har skett en frammarsch av högerpopulistiska partier i Europa som bör mötas med populism av icke-populistiska partier. Studien utgick även från Mudde & Kaltwassers (2017) beskrivning av populism och de koncept som är mest centrala inom teorin. Dessa centrala begrepp kan appliceras på både höger- och vänsterpartier i politiken för att undersöka om partierna använder populism.

Studiens resultat visar att populism används i de valda talen i olika utsträckning av Socialdemokraterna som inte kallas populistiskt varken i folkmun, i media eller av andra riksdagspartier. Idealtyperna kan ses som generella och de kan ge sken av att passa in på många tal. Men här ska det påminnas om att alla idealtyper inte är funna i alla de valda talen. Det innebär att det inte är säkert att alla idealtyper kan urskiljas i andra partiers tal, eller i fler av Socialdemokraternas tal.

Av denna studies empiriska undersökning går det inte att dra några generella slutsatser av resultatet i form av att det inte går att säga att Socialdemokraterna är ett populistiskt parti eller att de alltid använder populism i sina tal. Det går inte heller att utifrån resultatet säga att även andra partier använder populism, då de inte är något som denna studie utreder. Det som läsaren får med sig är att de skapta idealtyperna utifrån populismen förekommer i olika utsträckning i de valda Almedalstalen och att normaliseringen av populism inom svensk partipolitik, även finns inom Socialdemokraternas tal från Almedalen 2010, 2014, 2018 och 2022 i olika utsträckning.

7.3 Förslag till vidare forskning

Vidare forskning på området hade kunnat genomföras genom att använda en retorikanalys som metod på samma material. Den empiriska undersökningen hade då kunnat söka svar på när populismen kommer till uttryck i talen kopplat till ethos, pathos och logos. En studie likt den hade givit svar på i vilket sammanhang som populism framkommer och hur kommunikationsstrategin används.

Ett ytterligare förslag till vidare forskning på området är att utreda om populism även framkommer i andra tal, exempelvis i riksdagen. Almedalstalen är kända tal och når en stor del av medborgarna varje år. Talen i riksdagen har inte samma räckvidd och därmed väcks frågan om populism även framkommer i lika stor utsträckning i talen i riksdagen. Intresset ligger således i att studera om populism framkommer i lika stor utsträckning i stora, kända tal med publik som de tal som hålls i riksdagen.

Med anledning av att det idag inte råder konsensus om vad populism exakt är för något så finns det en mängd forskning på ämnet med olika perspektiv och förklaringar på teorin. Exempelvis finns det forskare som menar att det populistiska ledarskapet har starka koppling till känslor av olika slag. I den politiska diskursen idag är kriminalpolitik centralt med anledning av nutidens ökade kriminalitet. Förslag till fortsatt forskning på området är således att utreda det populistiska ledarskapet kopplat till sådana frågor som berör en stor del av befolkningen, exempelvis tryggheten, kriminaliteten och miljön. En sådan studie kan ge klarhet i om populism används när sådana här ämnen inom politiken lyfts.

8. Avslutande diskussion

För att avsluta denna studie presenteras nu en kort reflektion som uppkommit under arbetets gång. Detta kan bidra till ett ytterligare förtydligande för hur populism på ett mycket grundläggande sätt kan framkomma när politiker talar.

Populismen handlar om en rad olika saker. Men de centrala delarna är att samla folket, låta dem leda, ha en gemensam fiende och hela tiden arbeta för samma sak som oftast handlar om att den stora majoriteten, det goda folket som en grupp, ska få det bättre på olika sätt. Min reflektion är att populism kan anses synonymt med en lagsport. Där handlar det om att samla laget, se till att alla vill samma sak och ha en stark sammanhållning för att kunna vinna och bli bäst. Det motsatta laget kan ses som den främsta fienden och motståndarlaget gör såklart allt för att få sin egen vilja igenom och för att det ska gynna dem. Ett par tydliga exempel är när Stefan Löfven säger *”Men om vi samarbetar då kan vi bli det bästa landet, och vi ska bli bäst”* i talet från 2014. Det andra exemplet är när Mona Sahlin från talet 2010 säger *”Tillsammans når vi så oändligt mycket längre, än om var och en bara sköter sitt [...] vi väljer den dröm som är vår gemensamma”* (s. 1).

Å andra sidan hålls dessa tal i tät anslutning rent tidsmässigt till de aktuella riksdagsvalen och en känsla av att vinna valet kan tillkomma. Men det tar heller inte bort det faktum att det framkommer populism på olika ställen i talen. Att se på befolkningen i ett land likt ett lag, tillåter en begränsad mängd av pluralism då alla ska vilja samma och ha en gemensam fiende. Ibland påpekar de tre ledarna att alla jobbar med olika saker, men är snabba med att säga vad de vill göra med det. Socialdemokraterna säger sig i alla tal vilja prioritera folket, genom att stoppa skattesänkningar för att prioritera mer resurser till välfärden. Men där räknas inte de allra rikaste in, de ska i stället stå tillbaka och bidra med mer skatteintäkter.

9. Referenslista

- Berggren Wiklund, M. (2022). De blir ansiktena på S kampanj: ”Faller på de här”. *Omni*, 4 augusti. <https://omni.se/de-blir-ansiktena-pa-s-kampanj-faller-pa-de-har/a/G3oMzQ>
- Barr, R. (2007). Populists, outsiders and anti-establishment politics. *Party Politics*, 15(1), s. 29-48. <https://doi.org/10.1177/1354068808097890>
- Bergström, G & Ekström, L. (2018) Tre diskursanalytiska inriktningar. Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Ss. 253 – 301.
- Bergström, G. & Svärd, P. (2018). Idé- och ideologianalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Ss. 125 - 168.
- Berman, Sheri (1998). *The social democratic moment: ideas and politics in the making of interwar Europe*. Harvard University Press.
- Boréus, K. (2018). Argumentationsanalys. I Bergström, G & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Ss. 93–130.
- Boréus, K & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur. Ss. 49 – 89.
- Brubaker, R. (2017). Way populism? *The journal Theory and Society*, 46, ss. 357–385. doi.org/10.1007/s11186-017-9301-7
- Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Dagens Nyheter. (2022). Polischefen: Det går inte att knäcka gängen. Dagens Nyheter, 27 augusti. <https://www.di.se/nyheter/polischefen-det-gar-inte-att-knacka-gangen/>
- Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarson, H. Towns, A. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl., Stockholm: Nordstedts juridik.
- Girard, R. (2021). Populism, the people and popular sovereignty. I Cahill, M. Cinnéide, C. Conaill, S. O’Mahony, C. (red.) *Constitutional change and popular sovereignty. Populism, politics and the law in Ireland*. Routledge. Ss. 39-58.

Hirdman, Y. (1990). *Vi bygger landet. Den svenska arbetarrörelsens historia från Per Götrek till Olof Palme*. 2 uppl., Stockholm: Tiden.

Johansson, H. (1980). *Folkrörelserna i Sverige*. Stockholm: Sober Förlags AB.

Lodenus A-L. (1999). *Populism, makt, demokrati*. Landsorganisationen.
https://al-lodenus.com/rapporter-utredningar-2/populism-makt-demokrati/#_ftnref4

Lodenus A-L. (2009). Sverigedemokraternas historia. I Bengtsson, H. (red.) *Högerpopulismen. En antologi om Sverigedemokraterna*. Författarna Premiss Förlag. Ss. 11 – 43.

Martinsson, J. (2022) Varför ett så missnöjt folk? I Andersson, U., Oscarsson, H., Rönnerstrand, B. & Theorin, N. (red.) *Du sköra nya värld*. Författarna & SOM-institutet, ss. 403-419.

Mouffe, C (2019). *Till vänsterpopulismens försvar*. Tankekraft förlag.

Mudde, C. & Rovira Kaltwasser, C. (2017). *Populism: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Müller, Jan-Werner. (2016). *“What is populism?”*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press

Olivas Osunas, J-J. (2021). From chasing populists to deconstructing populism: A new multidimensional approach to understanding and comparing populism. *European journal of political research*, 60, s. 829-853. doi: 10.1111/1475-6765.12428

Olsson, C. (2012). *Populism som kommunikationsstrategi i svensk politik. En analys av retoriken i tre svenska politiska partier*. Kandidatuppsats, Statsvetenskap. Linnéuniversitetet. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:558222/FULLTEXT01.pdf>

Rydgren, J. (2005) *Från skattemissnöje till etnisk nationalism. Högerpopulism och parlamentarisk högerextremism i Sverige*. Studentlitteratur, Lund.

Salii, A. & Riza, H. (2023). *Populismens framväxt i politiken. En kvalitativ idéanalys av Sverigedemokraterna, Moderaterna & Socialdemokraterna förhåller sig till varandra utifrån ett populistisk perspektiv 2014 respektive 2018*. Kandidatuppsats, Statsvetenskap. Högskolan i Halmstad. <http://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:1736050/FULLTEXT02.pdf>

Schmidtke, O. (2023). The ‘will of the people’: The populist challenge to democracy in the name of popular sovereignty. *Social and legal studies*, ss. 1-19, [förhandspublicerad online]. <https://doi.org/10.1177/09646639231153124>

Socialdemokraterna (2017) *Almedalen 2014*.
https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/stefan-lofvens-tal/almedalen-2014?TSPD_101_R0=088d4528d9ab2000bfab300a1bca0178234ce3294968893112cba0641d28e3b9f1b01393373072f208b8ff646a143000f01b77b3f3ebda01f0fe80cb9fc8f5a4b536026fa9b746f5244c2c98d7d4aa2aab124e6012561d21266f078eeadab33 [2023 – 08 – 13]

Socialdemokraterna (2023) *Magdalena Anderssons tal i Almedalen 2022*.
<https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/vara-politiker/magdalena-andersson/tal/magdalena-anderssons-tal-i-almedalen-2022> [2023 – 08 – 14]

Socialdemokraterna (2010) *Mona Sahlins tal i Almedalen 2010*.
<https://www.youtube.com/watch?v=k-vGPYooZCc&t=1s> [2023 – 08 – 21]

Socialdemokraterna (2022) *Stefan Löfvens tal i Almedalen*.
<https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2018-07-05-stefan-lofvens-tal-i-almedalen> [2023–08–14]

Svensson, T. (1994). *Socialdemokratins dominans. En studie av den svenska socialdemokratins partistrategi*. Diss. Uppsala universitet.

Tham, H. (2022). *Kriminalpolitik*. 2 uppl. Nordstedts juridik.

Therborn, G, Kjellberg, A, Marklund, S & Öhlund, U. (1979) Sverige före och efter socialdemokratin: en första översikt. *Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia*, nr. 15–16, s. 3–36.

Ucen, P. (2007). Parties, populism, and anti-establishment in east central Europe. *SAIS review of international affairs*. 27(1), s. 49-62.
<https://doi.org/10.1353/sais.2007.0021>

Webber, J. (2023). Understanding populism. *Social & legal studies*, [förhandspublicerad online]. <https://doi.org/10.1177/09646639231156144>